

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. II. Ad quid in Christo gratia habitualis necessaria fuerit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

dicatur homo completè & consummatè, non sufficit quod habeat essentiam hominis, siue naturam humanam, sed requiritur insuper quod omnibus potentiis illi naturæ debitis præditus sit. Similiter quamvis in sententia Thomistarum beatitudinem formalem patriæ in visione Dei constituentium, eo ipso quod aliquis videat Deum, dicatur simpliciter & absolutè beatus, hoc tamen non sufficit ut dicatur beatus consummatè, sed opus est præterea quod in ejus voluntate sit amor Dei, & in ejus corpore dotes agilitatis, subtilitatis &c. Idque non aliam ob causam, nisi quia ista omnia titulo connaturalitatis beatitudini formali sunt debita. Ergo similiter licet anima Christi, ex vi præcisè unionis hypostaticæ, præcindendo à gratia habituali, & virtutibus, donisque ipsam concomitantibus, sit simpliciter & sine addito formaliter sancta, ut tamen completè & consummatè dicatur talis, necesse est quod habeat formaliter omnia illa quæ titulo connaturalitatis sibi debentur ex vi unionis hypostaticæ, qualia sunt gratia habitualis, cum virtutibus & donis infusis.

31. Dico secundò, gratia habitualis fuit necessaria in anima Christi, ut connaturaliter actus supernaturales eliceret. Est contra Lorcam hic disput. 37. est tamen D. Thomæ hic art. 1. & in 3. dist. 13. quæ 1. art. 1. ad Annibaldum ibidem, & quæ 29. de Verit. art. 1. quibus in locis probat gratiam habitualement in anima Christi fuisse necessariam, ut conjungeretur Deo, non solum secundum esse quod à gratia unionis præstatur, sed etiam secundum operationem, quod sit per gratiam habitualement: cumque necessitas ista essentialis non sit, ut ex dicendis constabit, intelligendus est S. Doctor de necessitate connaturalitatis.

32. Probatur etiam ratione, quam locis citatis insinuat: Tunc agens connaturaliter operatur, quando habet in se formam per quam inclinatur in actum; Sed anima Christi Domini, cum sit entitativè naturalis, ratione propriæ entitatis non est inclinata ad actus supernaturales: Ergo ut ad illos inclinetur, illòsque perfectè & connaturaliter eliciat, indiget aliquâ formâ elevante, quæ non potest esse alia, quam gratia habitualis.

33. Dices primò, quod licet hoc argumentum probet necessitatem gratiæ habitualis in animabus iustorum, non tamen in anima Christi, qui per gratiam unionis elevata est ad ordinem hypostaticum, in quo eminenter ordo gratiæ continetur, ac proinde ratione hujus elevationis, potest ad actus supernaturales inclinari, tametsi ratione suæ entitatis ad illos inclinata non sit.

Sed contra: Id ratione cujus anima Christi inclinatur intrinsecè ad elicientiam actus, debet esse principium operativum ut quo: Sed gratia unionis vi cujus intra hypostaticum ordinem constituitur, non est principium operativum ut quo: Ergo per gratiam unionis non inclinatur anima Christi Domini ad actus supernaturales. Major patet, Minor probatur. In gratia unionis tria solum reperiuntur, nimirum subsistentia terminans, divinitas unita, & modus substantialis unionis, quem aliqui Recentiores in humanitate Christi admittunt: Sed nullum ex his tribus est operativum ut quod: Ergo nec gratia unionis. Major constat, Minor probatur quantum ad singulas partes. Et in primis quod subsistentia non sit principium operativum ut quo, patet, quia non est virtus activa, sed purus terminus naturæ, unde solum per modum conditionis, seu

A rationis constitutivæ suppositi, & principii quod ad operationem concurrir. Quod etiam divinitas humanitati conjuncta, rationem principii quod respectu actus supernaturalium habere nequeat, non minus evidens est; nam principium quod operativum vel debet cum agente quod identitatem habere, vel illud physice informare, quorum utrumque Divinitati respectu humanitatis repugnat. Denique quod modus substantialis unionis, etsi daretur, principium quod respectu actus supernaturalium esse non posset, etiam putò manifestum non enim esset operativum ut quo, per modum principii proximi, aliàs esset virtus supernaturalis immediate afficiens potentias, nec per modum principii quo radicalis, quod nullus Theologorum aliterut: Ergo &c.

Dices secundò: Ut anima Christi elevaretur & connaturaliter inclinaretur ad actus supernaturales, sufficere auxilium aliquod transiens, subindeque ex tali elevatione, & inclinatione connaturali, non rectè probari necessitatem gratiæ habitualis in anima Christi.

Sed contra primò: Inclinatio actuali, per se ad aliquem finem, ut connaturaliter eliciat, supponere debet in subiecto à quo elicitur naturam tali fini proportionatam: Ergo ut anima Christi ad actus supernaturales connaturaliter inclinaretur, habere debebat naturam fini supernaturali proportionatam, subindeque habitualement gratiam, cum in auxilio transeunte, ratio naturæ ordinis supernaturalis salvati nequeat.

Secundò, ut discurrit D. Thomas 1. 2. quæst. 110. artic. 2. agens naturale non potest ad suum finem inclinari perfectè, nisi præter actum motiorem inclinetur in suum actum per formam permanentem: quapropter natura author agentibus naturalibus, præter actum motiorem, formas permanentes dedit: Ergo pariter ut agens supernaturale perfectè connaturalitate suos actus eliciat, debet ratione formæ permanentis ad alios inclinari.

Dices tertio: Effo ad actus supernaturales connaturaliter eliciendos, forma aliqua habitualis & permanens requiritur, tamen ad hoc gratia habitualis non exigitur, nam ut agens supernaturale ad actus supernaturales permanentes inclinetur, sufficunt virtutes infusæ & supernaturales, afficientes immediate potentias animæ.

Sed contra primò: Actus supernaturales, ut connaturaliter eliciantur, non solum petunt principium proximum, sed etiam radicale sui ordinis: Sed virtutes infusæ non sunt radicale, sed proximum principium actus supernaturalium: Ergo illæ non sufficiunt ut actus supernaturales ab anima Christi connaturaliter eliciantur, sed insuper requiritur gratia habitualis, quæ est principium radicale vitæ supernaturalis.

Secundò, Virtus est dispositio perfectè, sed subiecti dispositi secundum naturam, ut ex Aristotele docet S. Thomas 1. 2. quæst. 10. art. 4. Ergo omnis virtus disponit subiectum conformiter ad naturam aliquam præexistentem sui ordinis, & consequenter ut virtutes supernaturales in statu perfectè sint sibi quæ connaturali, præexistentiam habitualis gratiæ requirunt: Sed virtus non existens in statu connaturali, non potest connaturaliter operari, perfectè connaturalitate: Ergo sine gratia habituali non eliciuntur actus supernaturales perfectè connaturaliter, & consequenter gratia habitualis ad hunc finem necessaria est.

Dico tertio: Gratia habitualis necessaria fuit A in Christo ad merendum connaturali modo prae-
mii supernaturale; de potentia tamen abso-
luta, sine illa praeium supernaturale promereri
potuit.

Prima pars huius conclusionis patet ex dictis
in precedenti, meriti enim praeium supernatu-
ralis, non potest nisi per actus supernaturales ac-
quiri: Ergo si anima Christi egebat gratia ha-
bituali ut actus supernaturales connaturaliter e-
liceret, illam pariter exigeret, ut connaturali
modo praeium supernaturale mereretur.

Quod verò de potentia absoluta illud sine
gratia promereri potuerit, contra Paludanum,
& Durandum, oppositum docentes in hunc mo-
do ostenditur. Praeclara gratia habituali à Chri-
sto, adhuc ejus anima esset formaliter Deo gra-
tia, ratione unionis hypostaticae, ut constat ex di-
ctis disputatione precedenti; in super liberè pos-
set operari, ut est de se manifestum, & tandem
ratione auxilii actualis supernaturalis ordinis,
quod posset Deus ei conferre, actus intrinsecè
supernaturales eliceret, ut patet: Ergo & me-
ritosioris praeium supernaturalis, nihil enim am-
plius requiritur ad tales actus, praeter ista tria,
quod nimirum procedant a persona Deo gratia,
quod liberè eliciantur ab illa, & quod intrinse-
ce ordinentur in Deum ut in finem supernatu-
ralem, sive quod intrinsecè sint supernaturales.

§. II.

Solvuntur Objectiones.

Obijciens primò contra primam conclusionem:

Anima formaliter sancta sanctitate quae e-
minenter continet omnem sanctitatem à gratia
habituali proveniente, non indiget tali gratia
ut dicatur habere formaliter sanctitatem omni-
modam & consummatam: Sed anima Christi, ex
vi praecise unionis hypostaticae, est formaliter
sancta, sanctitate eminenter continente omnem
sanctitatem à gratia habituali proveniente: Ergo
non indiget gratia habituali ut dicatur habere
formaliter sanctitatem omnimodam & con-
summatam. Minor est certa in nostra do-
ctrina, juxta illam enim anima Christi per unio-
nem hypostaticam redditur sancta formaliter,
sanctitate increata Dei, quae haud dubie eminen-
ter continet omnem sanctitatem gratiae habitua-
lis. Major verò probatur: Ideo non indiget Deus
gratia habituali ut sit formaliter sanctus sanctita-
te omnimoda & consummata, quia ejus sanctitas
eminenter continet quidquid sanctitatis est in
gratia habituali. Ergo similiter si anima Christi,
virtute praecise unionis hypostaticae, sit formali-
ter sancta sanctitate eminenter continente omne
sanctitatem gratiae habitualis, nullo modo indi-
gebat tali gratia, ut esset omnimoda sancta.

Respondet negando Majorem: licet enim
sanctitas increata Dei, ex vi unionis hypostaticae
sanctificans formaliter animam Christi, eminen-
ter secundum se contineat omnem sanctitatem
gratiae habitualis, non tamen formaliter ut talis
est in anima Christi, quia videlicet possidetur ab
ea finitè & limitatè. Per quod patet ad probatio-
nem Majoris negatè, falsum enim est Antecedens
illius, nempe quod ex eo praecise quod sanctitas
Dei contineat ex se eminenter omnem sanctita-
tem gratiae habitualis non indigeat Deus tali gra-
tia ut sit sanctus omnimoda, sed ratio huius ad-
quata est, quia sanctitas illa increata eminenter

continens omnem aliam creatam, est in ipso Deo
modo unde quae finitè, qualiter tamen non ex-
istit in anima Christi.

Obijciens secundò contra secundam conclusi-
onem: Gratia habitualis operativa non est: Ergo
non requiritur in anima Christi Domini ad elici-
endū connaturaliter operationes supernaturales

Respondet distinguendo Antecedens: Non
est operativa per modum principii proximi pri-
mario ordinati ad operandum, concedo Antec-
edens, per modum principii radicalis, nego Antec-
edens, & consequentiam; nam etiam natura
substantialis non est operativa primo sed secun-
do modo, & tamen natura v. g. humana ad hu-
manas operationes non solum connaturaliter,
sed etiam essentialiter requiritur est.

Obijciens tertio: Ut anima Christi eliciat con-
naturaliter actus supernaturales, sufficiunt virtu-
tes infusae residentibus in potentiis animae: Ergo
gratia habitualis in media è in anima existens,
ad hunc finem non requiritur. Consequentia vi-
detur manifesta, Antecedens probatur, Posse
connaturaliter actus supernaturales elicere, est
posse eos producere cum inclinatione ad ipsos
per formam permanentem: Sed virtutes infusae
potentiis animae in absentiā gratiae eleventur po-
tentias cum inclinatione permanente: Ergo da-
rent posse elicere actus supernaturales connatu-
raliter.

Respondet negando Antecedens, ad cuius pro-
bationem, distinguo Majorem. Posse connatura-
liter actus supernaturales elicere, ea posse eos eli-
cere cum inclinatione ad illos per formam per-
manentem, ut connaturaliter & in statu perfecto
existentem, concedo Majorem. Per formam per-
manentem praecise, nego Majorem, & sub ea-
dem distinctione Minoris, nego consequentiam.
Solutio patet ex supra dictis: cum enim, ut supra
dicebamus, virtus sit dispositio perfecti, id est
subiecti dispositi secundum naturam, omnis virtus
disponit subiectum conformiter ad naturam ali-
quam praexistentem sui ordinis, & consequen-
ter ut virtutes supernaturales sint in statu perfe-
cto, sibi quoque connaturali, praexistetiam habitua-
lis gratiae exigunt.

Obijciens quarto contra secundam partem ter-
tiae conclusionis, in qua diximus Christum de
potentia absoluta potuisse sine gratia habituali
mereri supernaturale praeium: D. Thomas
quæst. 29, de Verit. artic. 7, ad 4. ait quod licet
meriti Christi quandam infinitatem rationem habeat
ex dignitate personae, tamen rationem meriti habet ex
gratia habituali, sine qua meritum esse non potest.
Ergo in doctrina D. Thomae gratia habitualis
fuit simpliciter animae Christi necessaria, ad eli-
ciendas absolute operationes meritorias praeium
supernaturalis.

Respondet intentum D. Thomae loco citato
esse tantum quod sine gratia habituali non po-
tesset esse connaturaliter meritum, ex quo non sequi-
tur, quod absolute loquendo, & de potentia Dei
absoluta, anima Christi cum sola gratia unionis,
& auxilio actuali, supernaturali, non potuerit
mereri praeium supernaturale, sed tantum
quod id non potuerit connaturaliter.

Obijciens quintò: Ut aliqua actio meritoria
sit praeium supernaturalis, debet esse vitalis vi-
talitate supernaturali: Sed non potuit anima
Christi elicere actiones vitales vitalitate super-
naturali, sine gratia habituali: Ergo nec actio-
nes meritorias praeium supernaturalis. Major est
cer-

certa, actio enim meritoria praeii supernaturalis, debet tendere modo vitali & supernaturali in Deum, ut finem supernaturalem Minor vero probatur, non potuit anima Christi sine principio radicali vitalitatis supernaturalis, elicere actiones vitales vitalitate supernaturali, hoc enim implicat: Sed sola gratia habitualis est prima radix vitalitatis supernaturalis in anima, sicut sola anima est principium radicale vitalitatis naturalis; propter quod D. Augustinus eam vocat *animam animae*: Ergo non potuit anima Christi sine gratia habituali elicere actiones vitales vitalitate supernaturali.

47. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, ad cuius probationem, distinguo Majorem: Non potuit anima Christi sine principio radicali vitalitatis supernaturalis, vel sine auxilio actuali suppleto ejus vicem, elicere actiones vitales vitalitate supernaturali, concedo Majorem. Sine principio radicali vitalitatis supernaturalis, sed tamen ut habens auxilium actuale supplens vicem talis principii, qualem habere posset anima omni gratia habituali destituta, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Sola gratia habitualis est principium radicale vitalitatis supernaturalis, non supplebile de potentia Dei absoluta per auxilium actuale, nego Minorem. Supplebile per tale auxilium, concedo Minorem, & nego Consequentiam. Est enim manifestum instantia in peccatore fideli, actus supernaturales fidei & spei, atque adeo vitales vitalitate supernaturali, licet imperfecta, eliciente, sine principio radicali vite supernaturalis, videlicet sine gratia habituali, cum solo auxilio actuali suppleto concursu talis principii radicalis in ordine ad illos actus.

48. Dices, actus vitales ordinis naturalis dependent essentialiter non solum a principio proximo, sed etiam a remoto & radicali vite naturalis; Ergo actus vitales ordinis supernaturalis, ab utroque principio dependent essentialiter. Antecedens est communis Philosophorum doctrina, & patet, quia aliis intellectus ab anima separatus posset beatificari, & voluntas separata ab anima posset mereri, quod nullus que viderim docuit. Consequentia vero probatur a paritate rationis.

49. Respondeo, concessa Antecedente, negando consequentiam, & paritatem, ob duplicem rationem discriminis, quam assignat Oxoniensis Episcopus in Tractatu de Gratia personali Christi; Prima est, quia gratia habitualis, tamen si natura sit, non tamen adeo rigore habet rationem naturae, sicut anima rationalis unde sicut ob hanc causam deficit a subiectandis & in se immediatè recipiendis proprietatibus ordinis supernaturalis, cum tamen anima rationalis suas proprietates immediatè recipiat; ob eandem etiam deficit a terminanda essentiali dependentia a quo supernaturalium, quamvis actus naturales vitales hominis, ab anima rationali essentialiter dependent.

50. Secunda ratio discriminis est, quia anima rationalis est substantialis natura proprietariè & ratione sui, non ut ad alterius ordinem elevans, & ideo omnis vitalitas hominis petit in ipsam ultimè reduci: gratia vero est natura vitalis veluti substitutivè & elevativè, per modum formae ad divinum ordinem elevantis; & quia potest Deus hominem diversimodè ad elicientiam supernaturalium actuum elevare, scilicet per principia fluida, aut per principia permanentia, pro-

A xima & radicalia, consequens fit quod actus supernaturales vitales, a gratia ut a principio connaturali dependant, non tamen dependent essentialiter ab illa; idè quod licet connaturaliter & de lege ordinaria actus charitatis qui in ordine supernaturali perfectissimè vitalis est, non possit sine gratia habituali elici, & iam prima justificatione peccatoris ab illa procedat, ut in Tractatu de Justificatione docuimus; nihilominus praternaturaliter & de potentia absoluta possit sine gratia & habitu charitatis, beneficio actuali transeuntis elici: subindeque Christus per actus charitatis sic elicitos, de potentia absoluta, potest praeium supernaturale promereri, quamvis id non potuerit de potentia ordinaria.

Dices, Visio beatifica essentialiter dependet habitu luminis gloriæ: Ergo pariter actus charitatis essentialiter dependet ab habitu charitatis, subindeque a gratia habituali, a qua ipse habitus charitatis dimanat tanquam proprietates.

Respondeo primò, negando Antecedens, quia D. Paulus in raptu fuit elevatus ad visionem beatificam per lumen gloriæ ipsi datum per modum auxilii & qualitatis fluidæ & transeuntis, ut docet Divus Thomas 2. 2. quæst. 177. art. 3. ad 2. & super caput 12. Epistolæ 1. ad Corinthios. lect. 1. ubi hæc scribit: Visio Dei per essentiam fit per lumen aliquod, scilicet per lumen gloriæ, de quo dicitur in Psalmis, in lumine tuo videbimus lumen. Sed aliquod lumen communicatur alicui per modum passionis, cui verò per modum forme inherens, sicut lumen solis invenitur in carbunculo, & in stellis, ut forma inherens, id est connaturalis effecta; se in aere invenitur ut forma transiens & non permanens, quia transiit abeunte Sole. Similiter & lumen gloriæ dupliciter infunditur: uno modo per modum forme connaturalis factæ & permanentis, & sic facit mentem simpliciter beatam. . . . Alio modo contingit lumen gloriæ mentem humanam, sicut quædam passivè recipi, & sic mens Pauli fuit in raptu lumine gloriæ illustrata, unde etiam ipsum nomen raptus ostendit, transiundo hoc esse factum.

D Respondeo secundò, dato Antecedente, negando consequentiam & paritatem; Ratio disparitatis est, quia visioni beatificæ essentialis est exigentia permanentiæ, ac proinde nequit contineri in intellectu, nisi ratione luminis ab intrinseco permanentis, quod lumen habitus est quoad essentiam: actus verò charitatis non exigat essentialiter & ex sua ratione specificam permanentiam, cum sit indifferens ad liberum & necessarium, ideoque potest in voluntate contineri, ratione formæ ab intrinseco non permanentis, subindeque quæ habitus non sit quoad essentiam.

ARTICULUS II.

Utrum omnes virtutes fuerint in Christo?

§. I.

Quibusdam præmissis difficultas resolvitur.

SUPpono primò, virtutes esse in triplici differentia: alie enim sunt intellectuales, alie morales, & alie Theologicæ. De intellectualibus non est hic sermo, tum quia non sunt simpliciter virtutes, nec simpliciter dominantur hominem studiosum; tum etiam quia de illis agit D. Thomas.